

Seria C.

No. 13

CUNOSTINTE FOLOSITOARE

Seria B.

DIN LUMEA LARGĂ

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D LUI PROF. UNIVERSITAR

I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CĂTRE EVEREST

DE

I. SIMIONESCU

Seria C. **CĂRȚEA ROMÂNEASCĂ**

No. 13

Prețul Lei 3,—

CĂTRE CITITORI

Singura publicație de popularizare a științei este biblioteca „Cunoștințe Folositoare“, ce apare săptămânal câte un număr sub conducerea *D-lui I. Simionescu*, profesor universitar și membru al Academiei Române.

„Cartea Românească“, dând la lumină această bibliotecă scrisă pe înțelesul tuturor, a umplut un mare gol în publicistica noastră atât de lipsită, până la apariția bibliotecii „Cunoștințe Folositoare“ de orice lucrări de popularizare a științei.

Fiecare din cele patru serii, în care apar „Cunoștințe Folositoare“ cuprinde lucrări cu o anumită natură de cunoștințe, după cum se poate vedea din lista numerelor apărute:

Seria A. „Știința pentru toți“.

- No. 1. Cum era omul primitiv de *I. Simionescu*, adică ce înfățișare avea omul în zorii vieții lui.
- „ 2. Viața omului primitiv de *I. Simionescu*, adică obiceiurile de hrană, locuință, vânătoare ale aceluiaș strămoș al tuturor.
- „ 3. Gazurile naturale de *I. Simionescu*, adică descrierea bogățiilor de acest fel cu care ne-a dăruit natura.
- „ 4. Albulnele de *T. A. Bădărău*, sau minunata viață a harnicelor făpturi care strâng pentru noi ceară și miere din potirul fiecărei flori.
- „ 5. Diabetu, îngrășarea, găblinarea de *Dr. Căhănescu* trei dintre boalele cele mai dese, dar cele mai nebagate în seamă.
- „ 6. Raze vizibile și invizibile de *C. V. Gheorghiu*, sau puterea ce ne-o trimete soarele.
- „ 7. Viața microbilor de *Dr. I. Gheorghiu*, ființele mici care nu lasă în pace viața omului, din care pricină trebuie să-le cunoaștem, ca să ne putem apăra de ele.
- „ 8. Furnicile de *T. A. Bădărău*, sau despre tovarășele albinelor în hârnicie, chibzuintă și gospodărie.
- „ 9. Viața plantelor de *I. Simionescu*, din care se vede cât de trebuitor este să cunoaștem nevoile acestor ființe pe seama cărora trăim.
- „ 10-11. Pasteur de *C. Moțaș*, o privire generală asupra întregii activități a marelui om de știință.
- „ 12. Soarele și lumina de *I. Simionescu*, o descriere a celor ce sunt și se petrece în soare și în lună.
- „ 13. Telegrafia fără fir de *Tr. Lalescu*.
- „ 14. Porumbelii Mesagerii de *V. Sadoveanu*.

SERIA C.

E. O.

No. 13.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ

CĂTRE EVEREST

DE

I. SIMIONESCU

Profesor Universitar

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bibl. Univ. Cluj.
Nr. 1617 1923

BUCUREȘTI

EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ» S. A.

1573

222161

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I.

NODUL PĂMĂNTULUI

Departe, departe, spre Soare-Răsare, de pe unde au venit năvălitorii barbari de ne-au întârziat dezvoltarea țărilor noastre, pământul se înalță în valuri de piatră, mai sus tot mai sus, atingând cele mai mari înălțimi de pe glob. Nu sunt șire muntoase singuratece, cum sunt Carpații noștri. Val de val se ține, din nordul Asiei și până 'n țara celor 1001 de povești. Toate valurile muntoase, resfirate spre răsărit se unesc către apus, ceva mai încolo de Marea Caspică în podișul Pamirului, „Acoperișul lumii”. Din el se desfac, ca și degetele din podul palmei, lanțurile muntoase. Unul, Tianșan adevărat Munții cerului, înconjură spre nord Impărăția Cerului, adevărat China sau Kitaia cum îi spunea Milescu nostru, cel dintâi mare explorator român. Altul, Himalia, întovărășit în tot lungul de M-ții lui Hedin sau Transhimalaia, formează ca un gard înalt la spatele Indiei.

Unul e mai înalt decât altul. Chiar și pământul cuprins între ele este rădicat aproape de două ori cât înălțimea Negoiului. Intre Himalaia și Kuenlun se înalță Tibetul, locuit până la 5000 m., necălcat peste tot de picior european nici până astăzi. (Fig. 1).

Cu adevărat aici este nodul pământului.

Dintre toate valurile, cel mai sus este Himalaia, Patria omătului. Nu mai puțin de 80 piscuri au înălțime peste 7300 m., vre-o 6 peste 8200 m. Muntele Alb din Alpi, minunea Europei, abea se ridică la jumătatea Everestului, cel mai înalt pisc din Himalaia. Ce măreție de forme, ce priveliști neînchippuite !

Doă lumi deosebite desparte acest zid muntos. Spre nord e Tibetul, cu sărăcie, cu chinuri îndurate pentru asigurarea pâinei zilnice. Ploile

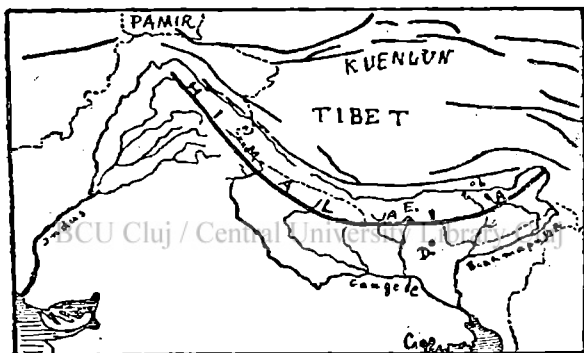

Fig. 1. Harta Tibetului.

sunt rare ; seceta seacă lacurile; iar pentru udarea recoltelor e nevoie de irigațiuni grele de săvârșit. (Fig. 2)

La miază-zi de Himalia este raiul pământesc. Aice cresc mirodeniile după care Cristofor Columb năzuia; aice sunt bogățiile din Halima. Aice se credea că e locul raiului din Biblie.

Deosebirea este adusă numai prin acest zid de piatră și de vânturi, Musoni, care bat vara, vreme de aproape șase luni, dispre Oceanul Indian cătră Tibet. Aducând umezeală, parte

din spre sud este udată cam ca și regiunile dela ecvator. Ploaie din belșug, căldură mare, trag după ele o vegetațiune nemaipomenită. Păduri dese, flori boghioase, mirositoare și viu colorate, fac din poalele munților, până 'n adâncul văilor, până unde încep ghetarii, o neîntrecută și neuitată grădină sălbatecă.

Palmieri, Smochini, fel de fel de ficuși, se urcă până la înălțimea Durăului de pe Ceahlău. Trandafirii de munte, Ruja de munte sau Smirdarul cum li se spune pe la noi, sunt pe aice cât ciresiile de înalți, ciucură de flori albe, violete, portocalii. Orchideele cu florile lor iantăștice, se împietesc pe soarța arboilor sau cresc pe trunchiurile putrezite. Până și giulgiu morței este o pânză de flori.

Fig. 2. H=Himalaia; Tb=Tibet; Kl=Kuenlun; Ts=Tianșan;
A=Altai; S=Siberia.

Mai sus încep brazii dar se țin și ferigele. Nimic nu este mai plin de contrast decât priveștea uriașilor munți acoperiți cu omăt, priviți printre trunchiurile de ferige, plante tropicale.

Dincolo, peste creasta Himalaiei, vânturile suflă fără piedică. Bruma de aburi care au mai rămas în nouri sunt duși departe, peste pustiul podișului înalt, fără să poată lăsa din ei umezeala trebuitoare pământului. Se tot duc până ce dau de alte valuri pământești, unde se opresc sub formă de omăt.

Așa se explică contrastul isbitor între poalele Himalaiei peste care e asvârlit un covor de verdeață înflorită și între uscăciunea Tibetului.

Din coasta munților ies apele cele mai bogate. Brahmaputra înspre răsărit, Indus în spre apus, Gangele din mijloc, rostogolesc, prin trecători adânci, valuri îmbelșugate către șesurile indiene. Dincolo în Tibet, lacurile sunt tot mai secătuite, iar râurile își perd apa în drum. Dincoace spre sud, orezul crește până aproape de poalele munților, dincolo în Tibet, e dreptul că se cultivă orzul pânăla 4500 m., dar cu câtă casnă !

Două lumi diferite sunt despărțite de către lanțul himalaian. Lumea nababilor care înzorzonează cu țesuturi de aur elefanții de paradă și lumea thibetanilor care-și duc viața în rugăciuni și grele nevoi.

II.

EVEREST.

Podoaba lanțului himalaian îl formează vârful cel mai înalt de pe fața pământului numit Everest după Sir *George Everest*, un vestit geodet. Curios este că acest munte nu a fost zărit de Europeeni decât prin 1849 și încă la o depărtare de 240 km. Mai bine se vede din Tibet, dar pe acolo europenii nu prea aveau voie să calce. Dinspre India, Everestul se confundă cu ceilalți frați ai lui, care nu-i stau mai prejos în mândra înfățișare. Chiar din apropiere și tot e confundat cu Makalu, tovarășul său apropiat, numai cu vre-o 400 m. mai scund.

Nu e de mirare deci dacă, pânăla expediția din anii trecuți, în școale se spunea pe nerăsuflăte : „Cel mai înalt munte de pe fața pământului este Everest sau Gaurisankar”. Gaurisankar, este, drept, imposant svelt ca M. Cervin din Alpi; dar abea are 7144 m. înălțime și e așezat cu 60 km. mai spre apus de Everest, a cărui vârf se rădică pânăla 8882, 2 m. În schimb unii se încearcă să înlocuiască numele de Everest, prin acela dat de indigeni. La tibetani Everestul este botezat cu numele, cam lung de scris și mai greu de pronunțat, Tșemo-lungma, adică Maica zeității pământului. Cuvântul Eve-

rest e mai ușor de pronunțat și a intrat în obișnuința tuturor.

Ridicat peste celelalte piscuri în inima Himalaiei, Muntele Everest a rămas necălcat de picior de European. S'a împlântat stindarde pe punctele socolite ca polurile pământești; s'a străbătut Sahara cu automobilele; aproape nu mai există colț pământesc nerăscolit de omul cult. Everest a rămas neatins. E păzit de oameni, e păzit de natură. Ar vrea să rămână veșnic necunoscut.

„După mărime Everestul este un munte timid și rezervat. Se ascunde îndărătul celorlalți. Spre nord, către Tibet, se arată mândru și singuratec, adevărat împărat peste toți munții. Dar el se înalță în preajma părții din Tibet cu populațiune rară și apoi... puțini oameni vizitează Tibetul. Dinspre India nu i se vede decât vârful, peste capetele celorlalte vârfuri, care fiind mai apropiate, par mai înalte. Așa se lămurește de ce multă vreme nici nu se bănuia că Everestul este cel mai înalt vârf din Himalaia și chiar din lumea 'ntregă. Pe vremea când Hooker călătorea prin Himalaia — eră în 1849 — se credea că muntele Kanchenjunga eră regele înălțimilor”.

Așezat la granița dintre Nepal și Tibet, două țări închise și nu prea bucuroase de oaspeți, drumul spre Everest eră și el greu, mai mult din motive politice. Dinspre Nepal eră greu și urcușul: coaste prea repezi, văi adânci, ghetari lungi. Atențiunea întregă eră îndreptată spre Tibet. Dar și acest drum multă vreme n'a fost deschis. Tibetul se găseă în zona neutră unde se întâlneau tendințele de întindere a celor două împărății rivale: Rusia și Anglia. Nici una nici alta nu învoiau, de frică, să se avânture expediționari în regiunea tibetană. Cu mare greu *Sven Hedin* a putut trecē prin o parte din ea.

De îndată ce condițiunile politice s'au schimbat și puternica împărăție rusească s'a prăbușit, piedica dinspre Tibet dispăru. La Clubul alpin din Londra încolți din nou gândul de a se face o expediție spre Everest. Colonelul *Bruce*, care mai încercase fără rezultat, de câțevă ori, su îndârjitul campion. Intre gând și faptă la englezi nu e mare distanță. Pe lângă Clubul alpin adăugându-se și Societatea de geografie, repede s'au adunat mijloacele necesare. Împrejurările favorabile au permis ca și *Dalai-Lama*, marele pontif tibetan, să acorde autorizațiunea de a trece prin Tibet.

Greutățile principale fură înlăturate. Pregătirea luă vreme scurtă. În Ianuarie 1921 se cunoscu încuviințarea guvernului din India și a Pontifului din Lhasa, iar pe la începutul lunci mai, conducătorii expedițiunii erau adunați la Darjeeling, Sinaia englezilor din India. De aici trebuia să înceapă drumul spre Tibet cu Everest ca țintă.

Socotcala de acasă și cu cea din târg nu se potrivește.

Campania din vara anului 1921 a rămas numai ca o recunoaștere. Ca și când în adevăr muntele ar fi fost viu, deslănțui, în teama de a fi călcat, toate mijloacele de apărare. Oamenii s'au apropiat de el, au rămas în admirație în fața frumuseței lui sălbatece, au încercat să-l urce, dar muntele s'a mâniat. Oamenii s'au retras.

Au venit din nou în vara anului 1922. Mai îndrăsneți, cunoscând calea cea mai lesnicioasă, furnicile cu voință de piatră, s'au încumetal să se urce până sus, pe capul uriașului. De data aceasta muntele s'a înfuriat și mai rău. Simțând cu cine are a face, a ajuns până la ultimul său mijloc de opunere: omorârea. Cu

un boț de omăt, o lavină, o parte din expediție, când ajunsese la ceafa uriașului, fu rostogolită în prăpastie. Muntele își luase jertfa omenească. Voința omului fu înfrântă și de astă dată, dar nu pentru totdeauna. Unul dintre expediționari, își încheștă pumnul și răcni; „Așteaptă tu, bătrânule; tot avem să te cucerim”.

În fața omului, adevăratului om, chiar natura se pleacă. Everestul, urcat până la 8361 m., e ca și cunoscut. La o nouă expediție care se pregătește, de vârful lui nu se va anina numai crâmpoia de nori, ci va flutura și stindardul englezesc, simbolul tăriei și năzuinții omenești.

III.

EXPEDIȚIA DIN 1921.

În luna Mai din anul 1921 membrii expediției engleze pentru urcarea Everestului se adunară la Darjeeling. Expediția era formată din nouă europeni în frunte cu col. *Howard-Bury*, un cunoscător al regiunii. Doi topografi, un geolog și un medic, tot odată și botanist, aveau ca rost cercetările științifice. 100 de catări și 40 de oameni de corvadă duceau bagajul trebuitor.

Împărțiți în două grupe plecară în zilele de 18 și 19 mai, apucând drumul Tibetului. Scoborând și urcând văi secundare, din regiunea Sikkim, între Nepal și Butham, cele două state cu oarecare independență, expediția avu de în fruntă înădușala căldurei umede și ropotele de plozi zilnice. Vegetațiunea bogată însă le ținea tovarășie dându-le mângâiere. La început de o parte și de alta a drumului numai plantațiuni cu ceai. Ferige înalte cât nucii, cu trunchiul împodobit de orchidee, vestiții fluturi din Valea Teesta strălucitori în îmbrăcămintea lor oachesă „ne făcea să uităm sudoarea care curgea din porii pielii”. Drumul hleios, abea îngăduia mersul. Natura însă era în plină desfășurare; Tufe de datura îmbalsamau aerul. „In timpul nopții florile mari, albe, străluceau ca fosforescente și răspândeau un miros adormitor“.

Drumul eră toluși umbiat, căci eră calea de legătură între Tibet și India. Caravane de catări încărcăți cu poveri de lână, scoborau spre India; alții cu sarcini de foi de aramă, ori produse industriale, păseau în sens contrar.

Vești despre Everest, ca de ceva mitic, depărtat, abea pătrunse până aici. Eră cunoscut sub numele de „Muntele care se vede de pretutindeni, dar unde paserea orbește dacă zboară așa de sus”. Această noțiune atât de plastică eră reprezentată printr'un singur cuvânt com-pus, tibetan.

Drumul urcă, urcă mereu, în valuri tot mai strânse. Ploaia se întetea, aducând o pacoste de care au suferit expediționarii și mai târziu : lipitorile. „Pe pietre, pe tufele de iarbă, pe marginea drumului, așteptau partea lor de sânge. Se lipeau de picioarele catărilor sau și de a oamenilor, dacă nu se fereau. Cătării sufereau mult din această pricină și nu rar drumul eră presărat cu picăturile de sânge căzute din rănilor deschise”. Eră cea dintâiu avertizare a Muntelui.

În sfârșit, după câteva zile de drum greu, ajung la trecătoarea Jelep-la (4386 m.); sunt la marginea Tibetului.

Sceneria se schimbă. O creastă de munți înșirați dela nord la sud, oprește ceața și norii. Ploaia cade nici un sfert din cât cădea până aici. Drumul scoboară pe valea Șumbi; e repede și stâncos. Dar și aici natura lecuște urmele ostnelilor. Mai ales Rhododendron, pitici pe culmea Neagoiului, sunt ca niște arbori, împodobiți numai cu flori. Deacurmezișul drumului sunt păstrate încă ruinele zidului cu care chinezii credeau că vor opri în loc înaintarea englezilor.

Incep satele tibetane. Iatung e la 2860 m., cu mult mai sus decât podișul Bucegilor. În jurul

lor sunt ogoare de cartofi, de orz și chiar grâu. Pe câmpurile de pășune pasc caii și vestiții boi tibetani, Jak. Pe pripoarele stâncoase mănăstiri budiste, chiamă spre rugă și reculegere. Într'unul din ele sunt păstrate cele 108 volume din Tangyur, una din lucrările sfinte ale lui Budha. Diaci abili copiează pe pergament cuvintele zeului, întocmai cum în evul meiu călugării creștini copiau cu iscusință și înfloritul. meșteșugite cuvintele evangheliei.

Valea se strâmtează din ce în ce; Mesteceni, pe aice, par a fi adevărate minunății. Maci albastri, orchidee acățătoare, dar mai ales

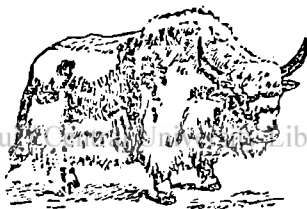

Fig. 3.

Smidarii, complectau farmecul sălbătăciei liniștite, cu florile lor felurite dela galbănul sters la roșul închis ca ja-ul.

Înălțimea crește, vremea se răcorește. Satul Phai e la 4360 m., la picioarele unui pisc de 7300 m. Adevăratul Tibet începe mai ales după trecătoarea Tang la. (4623 m.), cu climatul caracteristic: cer senin, soare strălucitor, dimineți liniștite și vânturi iuți după amiază. Pe locurile netede gazelele tibetane se uitau cu neîncredere din depărtare, spre a apuca la fugă de îndată ce vedeau că oamenii se apropie de ele. Decorul se schimbă. Lacurile tibetane multe micșurate, încep să se atâte. În apa lor se oglin-

deau vârfurile cu ghețari ale munților ce le încadrează.

Caravana părăsește „drumul bătut”, ce duce la Lhassa, capitala Tibetului, apucând spre apus, în spațiul îngust dintre Himalaja și lanțul paralel, descoperit de *Sven Hedin*, care l'a botezat Transhimalaja.

Adevărata expediție se poate spune că de aici începe. Satele sunt rare, dar mănăstirile de călugări și călugărițe la tot pasul. Viața nomadă e alături de cea sedentară. Urme de ziduri vechi arată odată o viață mai intensă. Sate părăsite sunt în legătură cu lacuri secate. Obiceiului de prosperitatea de odinioară, se mai păstrează, deși sărăcia e în toi. Se mai pun turte de orz pe crestele zidurilor, ca să vie păsările să le mănânce, semn că vremea a fost priincioasă și a adus belșug. Pe înălțimile mai mici din peajma drumului adevărate burguri (Dzong), întărituri masive, evocă vremea evului mediu din Europa. (Fig. 4). Pe pajistile cu iarbă rară cârduri de gazele, de măgari sălbateci ori de Oaia Ammon, cu coarnele sucite, iute la fugă, dau viață locurilor, iar cârduri mari de găște și rațe selbatece împânzesc fața lacurilor.

În drumul până la Kampa-Dzong (4633 m.), expediția suferă o pierdere. Moare Dr. *Kellas*, unul din cei mai buni cunoscători ai regiunilor himalaiene. Morinântul lui, este săpat pe o înălțime de unde se desfășoară o măreață p.ivelisite. Pe deasupra podișului înalt al Tibetului, se zărește coama Himalaiei, cu 3 piscuri impo-sante. Iar departe, spre apus, se ițeste creasta acoperită cu omăt a Everestului, mândru, deasupra celorleți munți.

† Dela Kampadzong spre vest începe partea necunoscută de europeni. Nimeni nu călcase pe ea. Tibetanii însă se arătau prietenoși, ospita-

lieri. Daruri se schimbă. Dintr'o parte berbeci, ouă și covoare, din alta produse industriale, lămpi electrice, care multumeau. Satele se țineau lanț, căci regiunea era fertilă, dar mocirloasă și plină de fânțari; deveniau pe vremea căldurii mari, adevărată pacoste, mai nesufe-

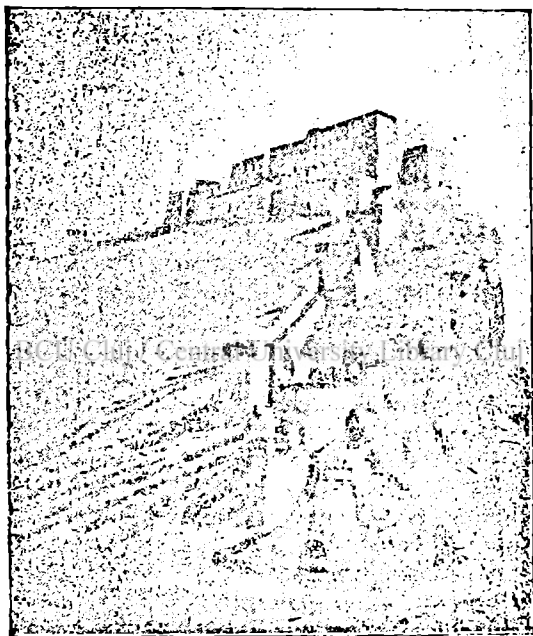

Fig. 4. Zidurile fortului Ka mpa Dzong. (d. Burg).

rită decât lipitorile. De și drumul era tot la înălțime de 4—5000 m., totuși belșugul nu lipsea. Cerealele se găsesc pretutindeni iar irigațiile arată o veche civilizație. Locuitorii nu văzuseră încă europeni; curiozitatea și adună în jurul corturilor, iar hârtia de zinc a ela con

serve bucură pe copiii. Jongpenul, șeful administrativ al locurilor, foarte prevenitor, dădea mese de bună venire: ceai, prăjituri și bere. Pretutindeni, în coasta drumurilor, fortărețe cu ziduri groase, cu cetățui pe vârful de deal, iar mănăstirile erau zidite în locurile cele mai pripoioase. În încăperile unde se aflau statuetele lui Budha, cu fața aurită, uneori înalte de 15 m., erau îngrămădite mari bogății de pietre scumpe și candelă în argint. Într-o asemenea mănăstire trăia un lama bătrân, socotit ca sfânt. De 70 ani își ducea viața între zidurile mănăstirii. Cu multă trudă a încuviințat să fie fotografiat după ce s'a îmbrăcat cu odăjdii scumpe și cu un soi de tiară în cap. Fotografia a făcut mai târziu minuni, căci ori unde era arătată, tibetani se închinau ca înaintea unei icoane sfinte.

După alte zile de drum, prin regiuni de dune, înăbușiți aproape de năsipul spulberat de vânt, ajung la Tingri-dzong. Trecuse tocmai o lună dela plecarea din Darjeeling. Tingri e o localitate importantă, fiind un centru comercial, dar și un punct strategic, la capătul drumului mai deadreptul peste Himalaia spre Nepal. Pe vârful dealului, la poalele căruia erau casele din Tingri, se vedeă cetatea dărâmată de curând, în care se ținea garnizoana chinezască. Aice în Tingri, la 4342 m., expediția își făcū lagărul principal, cu depositul de provizii. De aice încep încercările de a se apropia de Everest.

Munca fu împărțită. Era vorba doar de găsit un drum potrivit pentru atacul uriașului care sfida cu arătările lui ademenitoare dintre rupturile de nori.

În asemenea dibuiri, veniră unii în fața muntelui Gaurisankar, frumos ca și Jungfrau din Alpi, dar departe de Everest și mult mai jos. Vale cu vale fu cercetată, doar se va găsi o că-

rare potrivită pentru a ataca în plin colosul de piatră. Zadarnică trudă! În schimb ce scenerii neînchipuit de frumoase, în această parte înaltă a globului pământesc (Fig. 5).

Prin văile tăiate spre Nepal străbate boarea caldă și umedă adusă de vânturi. Trandafirii peste tot, pajiste înflorite, brazii mirositori se urcă până sus, sus de tot. Erau văi de pace și de reculegere, pline de sihastri. Pacea se în-

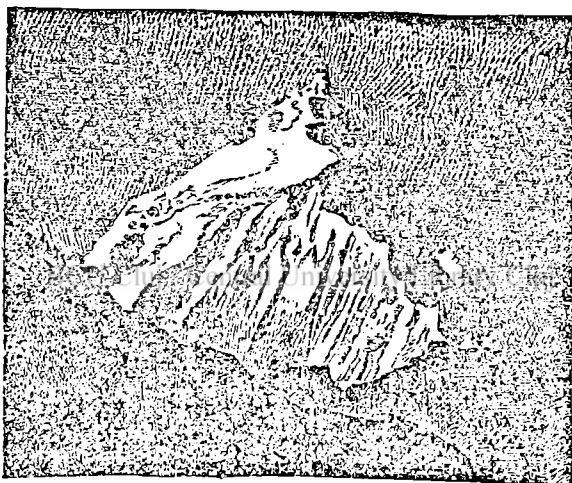

Fig. 5. Gaurisankar.

tinde și asupra animalelor, împlânzite de cătră oamenii veniți să guste liniștea cerească.

Dintre aceste văi care se închideau în coasta Everestului, una mergea drept spre el. Era valea sfântă Rongbuk. O vegetație luxuriantă la 4875 m. Peste tot ienuperi, clematis, sălcii, trandafiri de stâncă ori primule galbene.

„Eră o zi frumoasă, caldă și fără vânt. Credeam că mă aflu în mijlocul pajistelor alpine

Imi venea pofta să mă culc în această zonă, să trăesc în liniște și să respir parfumul dulce al florilor de munte” scrie unul din fericiții care a trecut pe aici.

La înălțimea de 5030 m. o mănăstire mai mare se înalță pe un pisc de stâncă. Intr’însa trăesc 30 de lama rezidenți, care țin tovărășie unui lama reîncarnat. Pe lângă ei sunt vre-o 300 de ucenici, care vin să-și facă vremea de ucenicie în acest retras colț pământesc. Călugării își fac rugăciunile lor în o altă mănăstire cu numeroase chilii și pesteri tăiate în stâncă. Toate animalele din această vale erau domesticate. Vin până la pragul chiliilor ca să capete ceva hrană din mâna unui sihastru, ca și pe vremea lui *Francisc din Assise*. Pare că și ele sunt pătrunse de taina măreției și a liniștii cerești în care trăesc. Nici corbii nu sunt sălbateci iar porumbeii de munte ciupesc fără teamă boabele din palmă. Pe această vale sfântă, doi dintre expediționari, *Malloy* și *Bullock*, își așezară corturile la înălțime de 5490 m., încercând să se apropie de muntele care-i fascina. Valea înaltă, pare că eră un tunel săpat în trupul muntelui; ghețarul ce ocupă fruntea văii, nu părea că face parte din munte, ci ca o dusă-mea pentru vârf. „Muntele se înalță cu o uimitoare simplitate”, dar cât de aproape eră, truda de a-l atinge fu zădărnicită prin ghețarii care-l apărau. Aproape o lună s’au căsnit, cu câtă oboseală, cei doi turiști, dar totul fu în zadar. Ghețarii erau nemiloși. Zilelor liniștite umară altele cu ninsoare ori cu ploie. Everestul rămase neatins.

Ceilalți exploratori căutară alt drum. *Bury* apucă mai spre răsărit pe valea *Kharta*. La urmă toți se îndreptară într’acolo căci văzură că dinspre nord nu e nici o speranță. Lagărul

principal îl stabiliră la Kharta, aproape de linia apelor. În drumul lor dela Thingri la Kharta întâlniră mai multe sate de cum ș'au închipuit. Apele bogate venite dinspre Everest, serveau la irigații, iar orzul pe acea vreme — eră pe la sfârșitul lui Iulie — eră în pârgă. Văile adânci din preajma masivului Everest, nu mai erau stânci goale. Se simțea influența Musonului, căci păduri de iniperi uriași, împodobeau pământul lăsat de ghețari. Chiar popușoiul crește până la aproape 2650 m. mai sus de vârful Negoifului, înălțime la care locuitorii mai cultivă harbuzi și mei. Kharta este în apropierea obârșiei Arunului, un râu ce taie creasta Himalaiei în chei sălbatece. Dar pe această vale Musonul se urcă, învăluind munții în norii care se isbesc de pieptul lor. Valea Khama, una fluent al Arunului venit înspre Everest, din nou presintă călătorilor una din cele mai puternice impresiuni. Din toate părțile se scurg capete de ghețari, pe când în valea adăpostită o luxuriantă vegetațiune „umbreste”.

Dându-se direcția spre apus a văilor, toată străduința exploratorilor eră îndreptată să găsească pe aice un drum mai lesnicios. Valea Khama nu dădù nici un rezultat. Fundul ei eră închis cu cei mai sălbateci ghețari, cari cădeau în uriașe cascade, formând îngrămădiri de ghiață neaccesibile.

Mormanele de ghiață, în cadrul vegetațiunii în plină putere, dădeau în schimb un farmec neînchipuit. „Am părăsit valea Khama cu multă părere de rău. Am umblat prin multe văi din Himalaia, dar nici una nu mi s'a părut asemenea acesteia, atât pentru frumuseța munților cât și prin luxurianta ei vegetație. Nu voiu uita niciodată pășunile surzătoare, țesute cu gențiane și alte flori alpine care urcă până la

ghiață, iar ghețarii scoboară până'n mijlocul pădurilor care acopăr coastele cele mai de jos".

Toată speranța era acum îndreptată spre cealaltă vale, Kharta, mai lungă, mai adâncă. Într'acolo se îndreptară toate eforturile expedițiunii, mai ales că vremea rea apropiindu-se, ploile și ninsoarea îngreuiau mersul.

A fost faza eroică din întreaga expediție, dar și cea mai plină de roade.

Muntele pare că și el simțea pericolul. Până acum se arătase, din depărtare, în toată majestatea lui ademenitoare. Acum rar când își desvăluia fața bătută de soare, din norii și negura cu care era mereu învăluit. Dar tocmai prin acest contrast părea și mai chemător. Era ca un soi de înșelăciune cătră perzania întreprinzătorilor curagioși. Aceștia nu se lasară. Temperatura nopții se scoboară adesea până la -16° , dar ei înaintară bărbătește. Omătul începuse se cadă zile întregi. Oamenii așteptau o zi mai limpede și păseau mai departe. Popasurile erau dincolo de 5000 m. La început gentiane albastre mai împodobeau pajistea încă verde, după topirea păturii subțiri de omăt. Se foloseau și de lumina lunii, ca să câștige timp. Priveliștea ce o aveau din vreme în vreme, îi făceau să uite toate torturile unui drum atât de greu.

„Plecarăm la ceasurile 2 și $\frac{1}{2}$ de noapte, pe lună plină, care ne permitea se vedea ca ziua. Afară de sgomotul torentului de deasupra noastră nimic nu tulbura liniștea impresionantă a nopții. Nicăeri n'am văzut luna și stelele strălucind așa de puternic. Departe spre miazăzi, fulgerele sclipeau într'una; văile Tibetului, cheile adânci ale Arunului, văiugile împădurite ale Nepalului, totul cră învăluit într'un ocean de nori alburii, deasupra cărora se rădicau vârfurile munților înalți, ca niște insule reslețite pe luciul

unei mări fermecate. În bătaia lunei munții cum e Kanchenjunga, departe la 100 de mile, se profilau limpede pe cei. Pe creasta îngustă unde ne găseam la 6400 m., răsăritul soarelui fu de o frumuseță fără samăn și de o măreție unică. Spre apus, la o aruncătură de băț înaintea noastră, se înalță Everestul numai cu 2440 m. deasupra noastră. De odată părea ca de gheață, cenușiu, țapăn în fața cerului ca de purpură. Dintr'odată, razele soarelui îi desmeardă vârful și poleiră cu o lumină aurie crestele acoperite cu omăt, pe când îndărătul nostru cerul deveni portocaliu. După aceia veni rândul Muntelui Makalu ca să piimească sărutul soarelui și muntele se luminează ca deșteptat. Apoi, soarele își îndreptă razele spre marea de nouri albi și totul se aprinse în pară de foc. În mijlocul acestei splendori, vârfurile uriașe păreau insule de care se lovesc norii ca niște valuri largi albe. Ce rădă fericele pentru un om să fie de față la o asemenea auroară! Ce priveliște neuitată!

Ostenele sunt uitate; curajul crește.

După vreo 6 ore de urcuș, ating înălțimea de 6500 m.

„În fața noastră Makalu își arată pripoarele sălbatice. Ghețari, prăpastii de gheață, colți de stâncă, creste răvoase acoperite cu omăt și munți uriași dominau, în juul nostru, vastă mare de nouri care se întindea pe sute de mile până'n șesul Indului”.

Frigul și omătul se înteteau. Dar eră de ajuns ca cerul să se lumineze o clipă, pentru ca iarăși priveliști superbe să se arate ochiului.

„La apusul soarelui, care se lăsă după Everest, am avut un spectacol admirabil. Norii care înconjurau muntele străluceau în lumina strălucitoare a serii, în vreme ce muntele se detașa în negru, cu dăre de omăt pulverulent răscolit de vânt”.

Muntele se arată sub toate fețele majestății sale. Norii îi formau îmbrăcămintea, omătul pietrele sclipitoare. Eră fermecător, știind parese că rămâne tot în virginitatea lui de mai înainte. Acum se arată în toată splendoarea lui, acum se ascundea după cortina de nori groși. Acum eră limpede de i se zăreau viroagele și i se putea număra stâncele, strălucind ca o piatră scumpă dela roz la portocaliu din cauza gheței bătute de soare, acum învăluit într'un fum alburu, nisipul de omăt spulberat de vântul ce bătea cu furie.

Oamenii încercau mereu să puie piciorul pe el, ca atrași de o nălucă. Inaintau însă cu greu.

La înălțimea la care se găseau, nu erau singurele vietăți. Urme de iepuri și vulpi se puteau prinde pe omătul proaspăt căzut. Urmele lupului cenușiu, pare că eră de om. Băstinașii spuneau că sunt ale omului negru, și, sălbatecul „omătului”, spaima copiilor din Thibet. Nu poți scăpa de el decât apucând în goană la vale, căci luându-se după tine pletele îi cad pe ochi și nu te vede.

La 6810 m. ajung pe gâtuitura ce desparte Everestul de vecinul său Changtse. De aici eră singurul drum cu puliță, pe creastă, până'n vârful. Atât de aproape erau de locul dorit! lăsase în urmă atâtca greutăți! Și totuși au trebuit să renunțe. Au încercat să pășască pe muche dar s'au oprit la 6900 m. Viscolul, la 16 Septembrie, eră în toiu.

Vântul învobura în așa măsură vârful, încât îl învăluia într'o atmosferă de omăt; pare că fumea.

Frigul era mare (—19°), vântul puternic; nici nu puteau dormi în corturile mereu amenințate să fie luate 'n sus, nici să-și încălzască ceva de mâncare la mașina Primus. Dureri de

cap îngrozitoare apucară și pe europeni ca și pe indigeni.

Orice încercare de opunere ar fi fost peirea; îndărătnicia de a învinge, moartea sigură. Munții toți prinseră a se mânia, iar natura le ținea isonul. Inceputul schimbării vântului răscolise omătul de peste tot. Eră viscol general, de nu se mai vedeă decât rar de tot vreun vârful de munte.

Cu multe greutateți expediția făcū drumul îndărăt. Valea Khama, în vară plină de flori, acum presintă o înfășișare nouă, nu mai puțin frumoasă, țesut de culori datorite podoabei de toamnă a copacilor. În pădure, trandafirii deveniră roșii strălucitor și frasinii stacojii, contrastau cu frunzele strălucitoare, verde închis, de Rhododendron. Tonurile aurii ale mesteacănilor și întunecatului ienuper, prezentau o asociațiune frumoasă de culori.

Întorși pe acelaș drum pe unde au venit, pretutindeni erau așteptați cu bucurie; în multe sate oamenii arătau părere de rău că pleacă. Tibetanii, care n'au venit în contact cu europenii, sau care nu sunt pe drumul bătut spre a se fi deprins cu specula, sunt cei mai primitivi. Lăsară iarna pe Tibet și scoborără spre toamna care încă eră în toiu, jos, la Darjeeling, unde ajunseră la 25 Octombrie. Prima expediție fu terminată; rezultatul ei fu cel dorit. S'a găsit drumul cel mai lesnicios spre a încercă urcarea.

IV.

EXPEDIȚIA DIN 1922.

Cu toate că *Bury*, din prima expediție, nu credea că picior de om ar putea călca până pe vârful Everestului, din cauza greutateilor enorme ce creșteau dincolo de 7000 m. până unde ajunsese el, totuși în iarna anului 1921, la Londra, se lucra cu zor la prepararea unei noi expedițiuni.

În frunte de astădată fu generalul *Bruce*, un cunosător al munților din Asia, înovărașit de cei mai buni alpiști. Experiența expediției trecute folosi mult la aprovizionare. Printre obiectele noi de luat eră și aparate cu oxigen, necesare pe înălțimile prea mari.

Punctul de plecare fu tot *Darjeeling*, unde expediția era la sfârșitul lunii *Martie*. Drumul fiind cunoscut, nefăcând decât popasurile trebuitoare pentru odihnă, după 18 zile, expediția făcù lagăr în valea *Rongbuk*, la capătul ghetarului.

De aici începu asaltul, scurt dar îndârjit. Episoadele luptei sunt de așa natură încâ! fără să vrei te gândești la o însuflețire a neînsuflețitului. Erau două voințe față 'n față : Omul și natura. Unul pitic, cu puteri restrânse, cealaltă imensă cu resurse fără sfârșit.

Lagărul principal fu făcut la înălțimea de 6010 m., la curmătura *Ișangla*, arătată în ex-

pediția trecută. Ca să ajungă acolo, au trebuit să înfrunte greutatea ghetarului, trecut de-a curmezișul, ori îngrămădirile bolovanilor din moene. Lupta nu putea fi dusă dintr'o bucată. Cei 3000 m. nu puteau fi urcați pe nerăsuflăte. Era nevoie de alte lagăre secundare. Al 4-lea fu stabilit la 7015 m., într'o scenerie fantastică, întrecând pe acele descrise din regiunile polare. De jur împrejur numai ghiață în forme neînchipuite.

De aici începù adevăratul atac. 4 englezi și 9 purtători porniră pe creastă tot mai sus. La amiază poposiră la 7620 m. Vântul urlă. Frigul încolțise urechile și mâinele câtorva. Tibetanii lăsară pe cei 4 englezi ca să treacă noaptea în cort la această înălțime. A doua zi de dimineață trei dintre ei porniră iarăși la drum. Al 4-lea, *Morshead*, se dădù bătut și a trebuit să se retragă din luptă. Pas cu pas înaintară, fără aparatele cu oxigen. Osteneala era mai mare decât își închipuiseră. Puterile slăbeau la fiecare pas. Cândindu-se că vor fi sleiți și nu vor putea să se scoboare, la 8168 m. s'au oprit. În adevăr întoarcerea fu mai grea decât urcușul.

La fiecare pas trebuiau să se oprească, spre a răsufla. Simțeau că se înădușe. Omătul proaspăt căzut le îngreuiua scoborâșul. Unul dintre ei fu așa de slăbit, încât ceilalți au fost siliți să-l ducă în spate. Noaptea îi apucă pe drum Lămpile electrice nu mai funcționau. Noroc că nu bătea furtună, altfel pe vecie ar fi rămas în vre-o prăpastie. În sfârșit pe la miezul nopții, abea târându-se, ajung la cortul din lagărul III, unde cad ca morți de oboseală. Toți fură scoși din luptă și plecară în India.

Nereușita unora, nu descurajă pe ceilalți. Peste 3 zile o a doua echipă se porni la drum, luând cu ei și aparatele cu oxigen, „aer engli-

zesc" cum îl botează băstinașii. Simțind atâta îndârjită voință din partea oamenilor, muntele se infuriă strașnic. Îi lasă să se urce până la 7777 m., dar atunci îi învâluie într'o furtună năprasnică. Cei trei englezi, rămași singuri, căutără adăpost sub cortul bătut în țăriși. O noapte groaznică se lăsă. Furtuna eră așa de întetită, încât toată vremea amenința să ieie pe oameni cu cort cu tot și să-i asvârle în prăpastia ce se deschidea și de o parte și de alta a muchii unde

Fig. 6. Aparatul cu oxigen.

poposiră. Nici a 2-a zi nu se liniști vântul, așa încât nu putură nici ceaiul fierbinte să și-l pregătească. Și totuși acești oameni, abea ținându-se pe coasta muntelui, nu s'au gândit la întors. Vroiau să meargă înainte. Cum însă vântul nu se ogoi decât numai după amiază, hotărâră să plece a doua zi de dimineată. Încă o noapte sub cort la aproape 8000 m. înălțime.

Cam pe la 7 dimineța porniră la drum, cei doi englezi și cu un Cooli, sdravăn ca un urs.

Fiecare ducea în spate aparatul cu oxigen de aramă.

La 7900 m., tibetanul nu mai putu răsbi și se întoarce. Cei doi englezi, cu povara aparatelor în spate, porniră singuri pe spinarea uriașului, care iarăși se înfurie de îndrăsneala oamenilor. Un aparat obișnuit cu 4 cilindri de oțel, conținând fiecare cam 240 litri de oxigen sub presiune de 120 atmosfere, cântărește 14 kg. $\frac{1}{2}$. Luând și cilindri tibetanului, îndrăsneții duceau în spate fiecare cel puțin 20 kg., ceea ce la înălțimea la care se aflau era cu totul riscat.

Din nou însă muntele deslănțui asupra lor suflul rece al vântului. Biciuți în față de bătaia de ghiață, siliți la fiecare pas să taie parte în omăt, nu mai putură. „Nu ne mai simțiam picioarele de amorțelă” scrie unul dintre ei. La 8326 m., cea mai mare înălțime călcată de om, se opriră în loc. Mai încolo ar fi fost moartea sigură. Chiar la întoarcere îi simțiră răsuflarea. Nu făceau un pas fără să se odihnească, așa de sleiți erau.

Nici nereușita acestora nu fu decisivă. Dintre membrii expediției mai erau teafări încă vreo câțiva. Nu se lăsară mai pre jos și hotărâră o nouă încercare; măcar că muntele îi amenința chiar în lagărul lor cel mai de jos, ținându-i în loc prin furtuni, omăt din belșug și frig de -23° la 6 Iunie. Porniră la drum în cea dintâi zi mai liniștită, 3 englezi și 15 băstinași. Impărțiți în 4 grupe, englezii în frunte, păseau hotărâ țisă învingă.

De astă dată muntele se înfurie și mai rău. Nici furtuna nici viscolul, nici gerul nu opriră pe oameni dela îndeplinirea hotărârii lor. Nu-i rămânea muntelui decât ultima armă: lavina, Nici n'apucară bine să se urce până pe spinarea muntelui și un sgomot asurzitor se auzi, ca și

când muntele s'ar fi deschis ca să înghită oamenii. Un nor de omăt se rostogoli de pe coastă; stânci se prăbușiră, spre adâncurile de prăpăstii. Ultimele două grupe din expediție, fără prinse în vârtej și îngropate sub omăt și dărămături de stânci. Din cei 8 oameni, numai unul scapă cu viață.

Muntele își luase jertfa omenească. Expediția fu întreruptă, de și desigur nu părăsiu. Everest învăluit o bucată de vreme în nori de omăt, răscolit de furtuna neogoiată, se arată mai târziu celor întorși spre casă, din depărtare, în toată strălucirea lui majestoasă. Pentru moment a biruit.

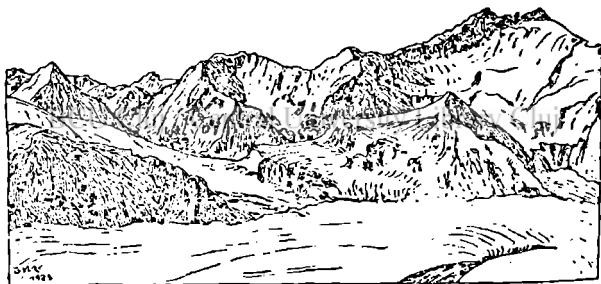

Fig 8. Creasta sudestică a M-ului Everest, după o fotografie luată de mai sus de 6100 m. (des. Motăș),

După vreo 5 săptămâni de eforturi supraomenești, cei rămași din expediția pornită cu atâtă entuziasm, se întoarseră oboșiți și ei, în India. Au bătut recordul înălțimii călcată de oameni, de și nu au ajuns să învingă ultimele 500 m., care i-au despărțit de vârf. Până la ei numai ducele Abruzzilor ajunsese să se urce, în Karakorum la 7000 m. Cu aeroplanul, cea mai mare înălțime atinsă eră de 9520 m. de către un avion francez, 10518 de un avion american și 10800 în balon liber.

Greutățile uriașe ce le-a întâmpinat expediția, fură mai mari decât acele descrise de la polul sudic de către *Amundsen*. Frigul e mai mare la 6400 m. pe Everest, decât la polul sud. *Amundsen* a înregistrat cea mai scăborâtă temperatură de $-32^{\circ}.9$, pe coasta Everestului, un adevărat pol de frig în toiul veri; frigul s'a scoborât și la $-33^{\circ}8$.

Vânturile care suflau la suprafața continentului antarctic nici n'aveau a face cu furtunile ce involburau uriașii de piatră. Omătul eră spulberat ca praful pe drumurile de stepă, iar nămeții împrăștiați pare că ieșau, ca fumul, din măruntaele munților. Și pe lângă toate, pe Everest, eră de îndurat și suferințele aduse de rărima aerului, ceiace la pol nu se cunoaște. Fiecare pas de urcuș în aerul rărit, aduce oboseala simțită aproape la un kilometru de umblet în regiunile polare.

Cât poate îndurâ omul, din această expediție se desprinde. Ce însămnă însă voința și răbdarea omenească, în năzuința de a ajunge la o țintă cu chibzuială hotărâtă, tot din expediția spre Everest se poate deduce. Omul și muntele, cu toată armata furiilor lângă el, s'au pus la întrecere. De și în aparență învins, pentru că n'a putut ajunge la vârf, totuși omul a ieșit învingător în realitate, înfruntând tot ce natura mândioasă putea să-i opui.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Ser. C. Din lumea largă

cuprinde broșurele care se referă la cunoașterea atât a țării noastre, a vecinilor, dar și a țărilor depărtate care au ajuns prin munca oamenilor să fie înfloritoare chiar dacă condițiunile geografice nu sunt atât de prielnice ca la noi. Tot în această serie se va cuprinde și biografiile oamenilor de samă care au contribuit la înălțarea țării lor și prin ea la înaintarea omenirii. Prin acest conținut această serie prezintă un interes deosebit pentru toată lumea.

Până acuma au apărut următoarele cărțuții.

1. G. NASTASE. *Ucraina*, țara vecină nouă din spre răsărit.

2. I. SIMIONESCU. *Cehoslovacia*, țară tot vecină și care a răsărit după războiul cel mare, din unirea părților unde se găseau cehii și slovenii.

3. M. DAVID. *Munții apusei*, cu români care duc traiu aspru, dar din care a eșit un Horia ori un Avram Iancu.

4. I. SIMIONESCU. *Finlanda*, țara în care oamenii au invins asprimea vremii și a locurilor.

5. I. SIMIONESCU. *Bucovina*, partea din România în care se găsesc cele mai prețioase amintiri istorice ale neamului moldovenesc.

6. G. NASTASE. *Basarabia*. Țară rodnică, cu oameni blajini, dar înstrăinată mult în vremea cât a stat sub ruși.

7. C. BRĂTESCU. *Dobrogea*. Vad de popoare, ea este curat românească. Poporul și frumusețele ei sunt descrise în această cărțuie de unul care o cunoaște bine și o iubește mult.

8. I. SIMIONESCU. *Spre polul sud*. Străduința omenească este concretizată în cucerirea părții de la polul sud, la care a luat parte și un Român.

9. A. D. CULEA. *Olanda*. E descrierea muncii unui popor harnic, care are de luptat cu valurile mării, ca să poată avea ce mânca.

10. C. MOTĂȘ. *Viața în adâncul mărilor*. Descrierea condițiilor de viață din întunerecul apelor, tot așa de felurite ca și pe uscat.

11—12. I. LUPAȘ. *Andrei Șaguna*, Asociația transilvană este o instituție culturală de mare folos pentru românime. Câte greutateți a învins A. Șaguna și tovarășii săi pentru a o întemeia, se vede din acest istoric.

13. I. SIMIONESCU. *Către Everest*. O luptă grea s'a dus în două veri din urmă, pentru urcușul celui mai înalt vârf de pe pământ. Peripețiile sunt cuprinse în această cărțuie.

CUPRINSUL :

	<u>Pag.</u>
Nodul pământului	3
Everest	7
Expediții din 1921	11
Expediții din 1922	24

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari“.

- No. 1. Ingrijirea păsărilor de *C. S. Moțaș*, Dacă s'ar socoti că'tă pagubă se aduc gospodinilor prin moartea păsărilor de curte, această cărțuție n'ar lipsi din nici o casă de gospodar.
- „ 2. Des re tovrășil de *Preot C. Dron*, ca leac impotriva speculei și a scumpetei.
- „ 3. Despre scarlatină de *Dr. I. Gheorghiu*, și alte boli care omoară pe copii, se dau sfaturi folositoare în această cărțuție.
- „ 4. Livada de sămburi de *C. Gheorghiu*, cum poate să-și o facă fiecare gospodar.
- „ 5. În jurul casei de *M. Lupescu*, sunt acareturi, cum să-ți le orânduești te învață cărțuția aceasta.
- „ 6. Casa de *I. Simionescu*, omului e bucuria și mulțumirea lui. Cum s'o faci și cum s'o ții, te învață cărțuția.
- „ 7. Morcovul și alte legume de *P. Roziade*, sau cum să le cultivi ca să culegi mult pe pământ puțin.
- „ 8. Sifilisul și oțlca de *Dr. E. Gheorghiu*, sunt cele două boli care rod sănătatea celor în vârstă ca și a copiilor. Cum să te feresti de ele și cum să te lecuesti îți spune cartea.
- „ 9. Temelul îmbunătățirii vitelor de *Th. Chițoi*, stă în cunoașterea și îngrijirea lor.
- „ 10. Votul obștesc de *A. Gorovei*, e acum dreptul tuturor. Cum să-l îndeplinești te învață această cărțuție.
- „ 11. Creșterea porcilor de *A. Oescu*, e și ușoară, dar și grea. Boli sunt multe. Cărțuția îți arată leacurile și îngrijirile de dat.
- „ 12. Viermil de mătasă de *T. A. Bădărău*, sunt o bogăție de care nu ținem seamă. Cum să-i creștem și să-i îngrijim se spune în această cărțuție.
- „ 13. Oțlca sau tuberculoza de *Dr. E. Gheorghiu*, este boala cea mai grozavă care ne amenință pe toți.
- „ 14. Pelagia de Prof. *V. Babeș*, de asemenea bântuie la țară. Trebuie să le cunoaștem.
- „ 15. Alegerea semințelor de *C. Lacrășianu*, este operația cea mai nelipsită pentru a căpăta rod bun.
- „ 16. Creșterea păsărilor de Prof. *C. Moțaș*, interesează pe orice gospodină.
- „ 17. Rătăcirile bolșeviste de Maior *I. Mihai*, trebuie stărpită dintre noi.
- „ 18. O stupină dintr'un rolu de *N. Nicolaescu*, cine n'ar dori o? Cum se poate ajunge stă scris în cărțuție.
- „ 19. Cum se întemeiază o vie de *D. M. Cădere*, nu mai merge cu obiceiul vechiu; cum trebuie să se facă trebuie de știut.
- „ 20. Răsadnițe și Plantele din răsad de *V. Sadoveanu*, ne arată cum se reușește să se cultive legume primăvăratice în bălțar și sub giamuri.
- „ 21. Lehuzia de dr. *E. Gheorghiu* ne arată cum trebuie să fie îngrijită femeia înainte de naștere și la naștere.
- „ 22. Mesteșugul vopsitului cu burueni de *Ari. Gorovei*.
- „ 23. Cum orbim de *I. Glăvan*.
- „ 24. Păstrarea căruci de Porc de *C. Gheorghiu*.
- „ 25. Călugărul de Prof. *E. Udrișchi*.
- „ 26. Doctorul în casă de *Dr. O. Apostol*.
- „ 27. Cum trebuie să ne hrănim de *E. Severin*.

Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase*, este țara din spre răsăritul nostru.
- „ 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu*, este țara tot vecină nouă, care a dovedit închegarea ei prin muncă și hărnicie.
- „ 3. Munții apuseni de *M. David*, ne sunt scumpi. În ținutul lor trăesc Moții vestiți.
- „ 4. Finlanda de *I. Simionescu*, este o țară minunată, căci oamenii au făcut minuni de muncă.
- „ 5. Bucovina de *I. Simionescu*, «vesele grădină», este descrisă cu tot ce are.
- „ 6. Basarabia de *G. Năstase*, care a stat atâta vreme, sub ruși, ne era puțin cunoscută deși dragă. E datoria fiecăruia să cetească această cărțuție.
- „ 7. Dobrogea de *C. Brătescu*, Bulgarii zic că e a lor; cât neadevăr ține această spusă, se poate vedea din cărțuția pomenită.
- „ 8. În spre polul sud de *I. Simionescu*, Muncă și jertă omenească ce s'au cheltuit pentru a cunoaște această parte de pământ se vede aici.
- „ 9. Olanda de *Ap. D. Culea*, e țara muncii și a minunilor pe care, ea le aduce.
- „ 10. Viața în adâncul mărilor de *C. Motăș*, era până acum o taină; acum să știe că e tot așa de variată ca și pe pământ.
- „ 11-12. A. Saguna de *I. Lușac*.
- „ 13. Către Everest de *I. Simionescu*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr*, este ușoară. Fiecare gospodină poate să o săvârșească. Cum? Cărțuția îi arată.
- „ 2. Motorul Diesel de *Ing. Căseti*, este astăzi întrebuințat pretutindeni.
- „ 3. Industria parfumului de *E. Severin*.
- „ 4-5. Aerul lichid de *Ilie Matei*.
- „ 6. Industria azotului de *L. Caton*.

Toate aceste cărțuții se pot strânge și în volumașe, fiind paginate în acest scop. Se pot face și abonamente.

Trimițându-se banii cu mandat poștal, se expediază broșurile franco
de Societatea «Cartea Românească», Bul. Academiei, 3, București

---

„CARTEA ROMANEASCA“ continuă și în anul viitor 1923 concursurile cu premii pentru scrieri românești.

Premiile ce va acorda se ridică la suma de lei 113.000.

Prospecte detaliate cari cuprind subiectele și condițiile acestui concurs, se trimit cu plăcere la cererile ce se vor adresa Direcțiunii «Cartea Românească» București, Bulev. Academiei 3.
